

Obraćanje prvog potpredsednika Vlade Srbije i ministra spoljnih poslova Ivice Dačića na konferenciji „Srbi i Albanci – kojim putem dalje?“ koja je održana danas u Beogradu:

„Poštovani učesnici,
Dame i gospodo,

Predstavlja mi veliko zadovoljstvo što mogu da vas pozdravim na današnjem skupu, čija je pravovremena i veoma aktuelna tema „Srbi i Albanci – kojim putem dalje“ od esencijalne važnosti za našu zajedničku prošlost, sadašnjost i, razume se, budućnost za koju verujemo da će biti izgrađena na zdravim i bitno drugačijim osnovama. U vremenu u kojem živimo, ali i u periodu koji je neposredno pred nama, odnos srpskog i albanskog naroda jeste i biće merilo uspešnosti čitavog regiona, a rekao bih i Evrope, u dugotrajnom procesu pomirenja, prevazilaženja postojećih razlika i uspostavljanja međusobnog poverenja. Istorija nas po ko zna koji put stavlja pred svojevrstan izazov, da li smo spremni da odlučno, mudro i hrabro napravimo iskorak, uprkos međunarodnoj klimi i okruženju koji nikada neće biti apsolutno povoljni po obe strane podjednako, uvažavajući, s druge strane, osetljivost teme i sentimente oba naroda.

Najpre, da bi pravilno tumačili određene društvene procese i pojave, naročito one kompleksne kao što su relacije dve velike etničke grupe na Balkanu, čiji su tokovi kretanja i menjanja bili takvi da su poslednjih decenija zadirali u suštinu međunarodnih odnosa i njenih glavnih aktera, moramo prvo jasno i precizno da odredimo na kojim pozicijama se nalazi Srbija i srpski narod.

Kao i kod drugih naroda, kod Srba je u istoriji bio prisutan stalan i mukotrpan napor da se očuva nacionalni, verski i kulturni identitet, kao što je to i sada slučaj. Za nas je neupitno da su na Kosovu i Metohiji naša očevina i dedovina, da su tamo koreni srpske državnosti, kulture i duhovnosti, da je tu duša našeg naroda i njegovog postojanja. Kao neumoljiv i veličanstven dokaz, danas sa pomešanim osećanjem ponosa i tuge navodimo mnoge sakralne objekte i svetinje - srpske crkve i manastire, koji su zbog svog opšteg civilizacijskog značaja pod zaštitom Uneska. Duga i često turbulentna istorija Srbije, naša kulturna baština, tradicija, običaji, pravoslavna vera i način života, neodvojivo su vezani za Kosovo i Metohiju, gde živi i albanski narod, izvan svoje matične države. Zapravo, ne postoji narod na Balkanu čiji je životni

prostor omeđen isključivo granicama svoje matične države.

Tradicija Srbije je oduvek bila demokratska. Posmatrano u istorijskoj perspektivi, Srbija je vrlo rano postala multikulturalna i multikonfesionalna zemlja sa mnogobrojnim nacionalnim zajednicama, uključujući albansku. Iako smo bliski narodi u mnogo čemu, živeli smo i živimo zajedno, susedi smo, viševjekovni odnosi su prolazili kroz brojne faze i iskušenja. Prihvatajući različitost, srpski narod je nakon nacionalnog oslobođenja i stvaranja moderne srpske države negovao odnose sa drugim nacionalnim zajednicama u svim državnim tvorevinama na ovim prostorima u 19. i 20. veku. Nažalost, usled velikih tenzija u vreme raspada Jugoslavije, srpsko-albanski odnosi su dobili konfliktnu dimenziju, sa snažno izraženim separatizmom, u novoj geopolitičkoj konstelaciji snaga intenzivno podupretim od strane spoljašnjih faktora. Kao osnovni problem, koji se kasnije pokazao u svom apsurd, leži činjenica da je naša država uvek više vodila računa o multietničkom društvu u Srbiji, uključujući naravno Kosovo i Metohiju, dok se albanska nacionalna manjina usredsredila na rešavanje svog već rešenog nacionalnog pitanja na teritoriji Srbije. U okolnostima koje su usledile, oličene sukobima i nepomirljivim razlikama u pogledu uzroka i načina rešavanja nagomilanih problema, oba naroda, i srpski i albanski, moraju da izvuku istorijske pouke. Verujemo da će upravo te pouke o besmislu sukoba, uz mnogo mudriji i racionalniji pristup, najviše doprineti jačanju ne političkih, već onih narodnih i običnih ljudskih veza, koje kada se jednom uspostave traju duže od svake politike.

Dragi prijatelji,

Pozicija Vlade i predsednika Republike Srbije je vrlo transparentna i uperena je na postizanje vrhunskog cilja - aktivnog i progresivnog delovanja u pravcu očuvanja i promovisanja mira i stabilnosti. Čvrsto smo opredeljeni da zajednički radimo sa svim zainteresovanim stranama, spremni smo da razgovaramo o svim pitanjima kako bi se omogućio svestrani napredak. Smatramo da je svim narodima i zajednicama potreban mir i stabilnost u regionu i njihov ubrzani ekonomski oporavak. Stoga je nastojanje Srbije da se zajedno sa drugim zemljama što skorije integriše u EU. Zato je Srbija uspostavila najviše evropske standarde u pogledu uživanja raznovrsnih prava manjina.

Rezultat našeg postavljanja je profilisanje Srbije kao odgovornog, pouzdanog i predvidivog partnera u međunarodnoj zajednici, spremnog da učestvuje u svim razgovorima, na regionalnim, evropskim i svetskim forumima o različitim temama, a naročito o onim od neposrednog interesa za našu zemlju – Kosovu i Metohiju. Ne smemo da dozvolimo sebi luksuz da ostanemo nemi ili po strani, a da nam drugi rešavaju sudbinu. Srbija mora da bude ključni akter u stvarima koje se nje tiču, jer samo tako može da zastupa i brani svoje nacionalne interese, svoja legalna i legitimna prava. Učešće Srbije u razgovorima nije nimalo lako, puno je otpora i nepredvidivih prepreka, (čak i ucena). Međutim, poenta i nije u pronalaženju brzih i lakih rešenja, u stihijskom prepuštanju ili prihvatanju minimalizma. Veliki nemački književnik Gete je lepo uočio zakonitost – teškoće rastu, što se čovek više približava cilju.

Opšte je poznata činjenica da je osnovni kamen spoticanja između Srba i Albanaca pitanje Kosova i Metohije. Smatramo da je put dijaloga imperativ u traženju rešenja za sve probleme i konflikte. Srbija svoju spremnost da učestvuje u razgovorima manifestuje uvek i svuda, konstantno obnavljajući napore da u postupku medijacije EU dođe do kompromisa sa

albanskom zajednicom na Kosovu i Metohiji. Takođe, vođeni čvrstim uverenjem da je samo trajno i održivo rešenje preduslov napretka Srbije i našeg regiona, pokrenuli smo unutrašnji dijalog o Kosovu i Metohiji. Otvaranje unutrašnjeg dijaloga izraz je velikog demokratskog kapaciteta našeg društva, kao i potrebe traženja adekvatnog rešenja uz izbegavanje fragmentirane pozicije. Zato svrha unutrašnjeg dijaloga nije dolaženje do prostog zbira različitih ideja i pogleda, već šansa za sagledavanje čitavog spektra mogućih solucija i kristalisanja stavova naše zemlje. Posledično, unutrašnji dijalog je doveo do porasta kredibiliteta Srbije u evropskim i svetskim okvirima.

Kada je reč o razgovorima u Briselu, Srbija ima dovoljno političkog senzibiliteta da oseti momenat rešavanja pitanja Kosova i Metohije i da svu svoju energiju i snagu uloži u pravcu postizanja kompromisa, kako se ne bi propustila istorijska prilika za dogovor sa albanskom zajednicom. Beograd se snažno zalaže za dijalog sa Prištinom, smatrajući da pregovarački proces nema alternativu. Za razliku od nekih naših zapadnih partnera, ne gledamo na pitanje Kosova i Metohije kao na rešenu stvar, već da se samo kroz dijalog može doći do rešenja. Prioritet delovanja Srbije predstavlja opstanak i poštovanje prava srpske zajednice, njen ekonomski razvoj, očuvanje kulturne baštine i imovine Srpske pravoslavne crkve na Kosovu i Metohiji.

Iako mnogi procesi predstavljaju istorijsko nasleđe, moramo da istaknemo da dosadašnji rezultati dijaloga u Briselu nisu zadovoljavajući, kao i da su stalno praćeni novim tenzijama albanske zajednice na Kosovu i Metohiji. Težnja Beograda za dogovorom jeste iskrena i motivisana vrednostima koje delimo sa Evropom i svetom, ali nećemo dozvoliti da nas neko ponižava i ruši. Nakon pet godina, proces dijaloga u Briselu se pored periodičnih pomaka, ali bez korenitih promena i suštinskog napretka, nalazi pred starim izazovima, kako ispuniti dogovoreno. Politika predstavnika albanske zajednice na Kosovu i Metohiji deluje poprilično rezistentna na uticaje sa strane, kojih ni nema u dovoljnoj meri. Uporište nalazi u prećutnoj, a ponekad i otvorenoj podršci određenih sila. Odsustvo iskrene želje za postizanjem kompromisa i trajnog rešenja relativizuju uložene napore naše strane, a breme odgovornosti podjednako će deliti i međunarodna zajednica, nekad činjenjem, a nekad nečinjenjem. Nezavisno od ovog, Beograd je svoju otvorenost za razgovore pokazao i pokazaće uvek kada druga strana hoće da sedne za pregovarački sto.

S druge strane, aktivnost Srbije na diplomatskom planu koja dovodi do toga da sve veći broj zemalja povlači priznanje tzv. Kosova, je odraz našeg prava i obaveze da u bilateralnim odnosima sa drugim državama štitimo svoje sopstvene interese i afirmišemo poštovanje normi međunarodnog prava.

Poštovani prijatelji,

Nije nikakva tajna da su odnosi Srbije sa Albanijom dugoročno opterećeni zbog stava te zemlje prema Kosovu i Metohiji, odnosno njene otvorene podrške JPNK. Međutim, veoma je važno istaći da Republika Srbija kontinuirano, a posebno u periodu od 2014. godine do danas, manifestuje spremnost i želju za unapređenje odnosa sa Albanijom.

Srbija je zainteresovana za blisku saradnju u oblasti EU integracija sa Albanijom, a spremnost

da podeli iskustva iz svog procesa pregovora potvrđuje i to što je inicirala zaključivanje Memoranduma o saradnji u ovoj oblasti. Logično je i očekivano, da se Srbija i Albanija međusobno podržavaju pred institucijama EU, uključujući i njene najuticajnije članice.

Značajan neiskorišćen potencijal za zajednički nastup Srbije i Albanije postoji u oblasti regionalne saradnje, gde posebno mesto ima saradnja u okviru Berlinskog procesa. Intenziviranje regionalne saradnje – kako one vezane za ekonomsko povezivanje, pre svega u oblasti saobraćajne i energetske infrastrukture, tako i one koje je fokusirana na saradnju generacija koje su u manjoj meri opterećene balastom prošlosti, stvara ambijent koji prepoznaje dijalog kao način za rešavanje sporova.

Kada je reč o saradnji u ekonomskoj sferi, osim povećanja robne razmene koju u značajnoj meri olakšava članstvo dve države u CEFTA, treba imati u vidu značajne neiskorišćene potencijale u konkretnim oblastima, poljoprivredi, turizmu i telekomunikacijama. U tom smislu, evidentan je određeni pomak - razmena poseta resornih ministara, potpisivanje sporazuma o saradnji i sl. Uspostavljena je i saradnja privrednih komora dve države, kako na bilateralnom, tako i regionalnom nivou, pod „kapom“ Berlinskog procesa.

Jačanje političkog dijaloga i kontakata je od neprocenjivog značaja, budući da su nasleđeni problemi na relaciji Beograd-Tirana, odnosno Beograd-Priština veoma ozbiljni i teški. Još jednom bih ponovio da se Srbija zalaže za dijalog, koji vidimo kao evropsku tekovinu, gde je jedino rešenje prihvatljivo za sve zainteresovane strane pretpostavka da to rešenje bude i održivo. Ocenjujemo da bi to moglo da doprinese stvaranju povoljnije ukupne klime u regionu, a time i da olakša rešavanje nasleđenih pitanja sa susedima.

Poštovani prijatelji,

Pozdravljam organizaciju ovakvih i sličnih konferencija, koje percipiramo kao otvorene forume za razgovore, iznošenje ideja i razmenu mišljenja, na kojima stručna, ali i šira javnost u Srbiji i van nje može da učestvuje i doprinese boljem razumevanju aktuelnog trenutka. Takođe, zadovoljni smo zbog učešća uglednih albanskih predstavnika i gostiju iz inostranstva, jer ovakvi razgovori i kontakti doprinose povezivanju i ostavljaju pozitivnu sliku kod običnih ljudi, Srba i Albanaca o odnosima dva naroda u kome nacionalni, verski i politički momenat ne bi trebalo da bude opredeljujući, ali je svakako značajan kao izraz civilizacijskog i kulturnog identiteta dva naroda, njegovih sličnosti i razlika.

Hvala organizatorima na pozivu i želim vam svima uspešan i srećan rad."